

NEDOVOLJENE PSIHOTROPNE SNOVI

Prim.izr.prof.dr. Marko Kolšek

ZAKONODAJA- MEDNARODNA

- * 1912 HAŠKA KONVENCIJA
- * 1925 MEDNARODNA KONVENCIJA O OPIJU
- * 1931 KONVENCIJA O OMEJEVANJU PROIZVODNJE IN UREJANJU PRODAJE MAMIL
- * 1936 KONVENCIJA O PREPREČEVANJU NEDOVOLJENE TRGOVINE IN TIHOTAPLJENJA Z NEVARNIMI MAMILI
- * 1946 PROTOKOL nadomestil konvencije iz let 1912,1925, 1931,1936
- * 1948 PROTOKOL (v mednarodni nadzor vključena tudi sintetična mamila
- * 1953 PROTOKOL O OMEJEVANJU IN UREDITVI GOJENJA MAKA TER PROIZVODNJE, TRGOVINE IN UPORABE OPIJA
- * 1961 ENOTNA KONVENCIJA O MAMILIH
- * 1971 KONVENCIJA O PSIHOTROPNIH SNOVEH
- * 1972 PROTOKOL O SPREMEMBI ENOTNE KONVENCIJE O MAMILIH
- * 1984 DEKLARACIJA O NADZORU NAD TRGOVANJEM IN ZLORABLJANJEM MAMIL IN PSIHOTROPNIH SNOVI
- * 1988 KONVENCIJA ZOPER NEZAKONIT PROMET MAMIL IN PSIHOTROPNIH SNOVI
- *

ZAKON O PROIZVODNJI IN PROMETU S PREPOVEDANIMI DROGAMI

Prepovedane droge so

- rastline ali substance
- naravnega ali sintetičnega izvora,
- ki imajo psihotropne učinke ter
- lahko vplivajo na telesno ali duševno zdravje ali
- ogrožajo primerno socialno stanje

Zakon o proizvodnji in prometu s **prepovedanimi drogami**, 3.člen

- ★ **Prepovedane droge so razvrščene**
 - **glede na resnost nevarnosti za zdravje ljudi**
 - **glede na uporabo v medicini:**
- ★ **Skupina I:** rastline in substance, ki so zelo nevarne za **zdravje ljudi** zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova uporaba in se ne uporabljajo v medicini
- ★ **Skupina II:** rastline in substance, ki so zelo nevarne zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova uporaba in se lahko uporabljajo v medicini
- ★ **Skupina III:** rastline in substance, ki so srednje nevarne zaradi posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se lahko uporabljajo v medicini

Skupina I

- ★ Fenciklidin (PCP)
- ★ heroin, koncentrat opijevega maka
- ★ MDA, MDMA, ...
- ★ koka
- ★ **konoplja**
- ★ psilocin, meskalin, LSD
- ★ mefedron + nekatere nove sintetične droge (?)

Skupaj: 168 snovi

Skupina II

- ★ morfin, kodein, opij
- ★ metadon, petidin, fentanil, oksikodon
- ★ amfetamin, metamfetamin
- ★ kokain
- ★ **tetrahidrokanabinol**
- ★ **naravni pripravki iz konoplje**

Skupaj: 113 snovi

Skupina III

- ❖ **Barbituratni in nebarbituratni hipnotiki in antiepileptiki (razen hipnotičnih benzodiazepinov)**
n.pr.: fenobarbital, glutetimid, meprobumat (18 snovi)
- ❖ **Benzodiazepinski **anksiolitiki** in **hipnotiki****
*n.pr.: bromazepam, diazepam, lorazepam;
nitrazepam, flurazepam, midazolam, zolpidem (37 snovi)*
- ❖ **Stimulansi in anorektiki**
n.pr.: fentermin, katin, benzfetamin, pemolin (17 snovi)

KAZENSKI ZAKONIK REPUBLIKE SLOVENIJE

Kdor neupravičeno

**proizvaja, prodaja ali ponuja naprodaj ali
zaradi prodaje kupuje, hrani, prenaša ali
poseduje, ali**

**pri prodaji ali nakupu ali kako drugače
neupravičeno daje v promet substance
ali preparate, ki so razglašeni za
mamila,**

se kaznuje z zaporom 1 – 10 let

Opredelitev pojma: DROGA

- DROUGE(fr.): posušena zelišča ali kemikalije, iz katerih se izdelujejo zdravila.
- MAMILO: sredstvo, ki povzroča ugodje in lajša bolečine
- alkaloidi, ki delujejo na živčni sistem, n.pr. morfin, heroin, kokain
- rastlinske surovine, sintetična in polsintetična zdravila in kemične snovi, ki spreminjajo človekovo duševno stanje.
- vsaka nenaravna kemična snov, ki se lahko absorbira v organizem.
- v farmakologiji: vsaka snov, ki ima zmožnost preprečiti ali zdraviti bolezen ali povečati fizični ali mentalni blagor.
- WHO: vsaka snov naravnega ali sintetičnega izvora ki je zajeta v seznamu I in II

KLASIFIKACIJA - glede na učinek

- ★ **NARKOTIKI**
- ★ **DEPRESORJI**
- ★ **STIMULANSI**
- ★ **HALUCINOGENI**
- ★ **KANABIS**
- ★ **(plesne, dizajnerske droge,...)**⁰

PO NAČINU RABE

- per os
- preko nosu
- inhaliranje oz. kajenje
- injiciranje
- preko kože
- rektalno

PREPOVEDANE DROGE

Posledice na številnih področjih:

- * telesno
- * duševno
- * duhovno
- * odnosno
- * socialno

Prizadene: *posameznika,
*družino,
*prijatelje,
*sodelavce,
*okolico in
*celotno družbo.

Vpliv prepovedanih drog na človeka odvisen od:

- ★ **osebne**ne strukture
- ★ **psihosocialnih** dejavnikov
- ★ socio-kulturnega **okolja**
- ★ **genetskih** dejavnikov
- ★ trenutnega **razpoloženja**
- ★ pričakovanega **učinka**
- ★ prejšnjih poskusov oz. **izkušenj**
- ★ **?**

NARKOTIKI-OPIATI

opij

derivati opija

(pol)sintetični nadomestki,

ki se uporabljajo za lajšanje bolečin

opij, morfin, kodein, heroin, metadon

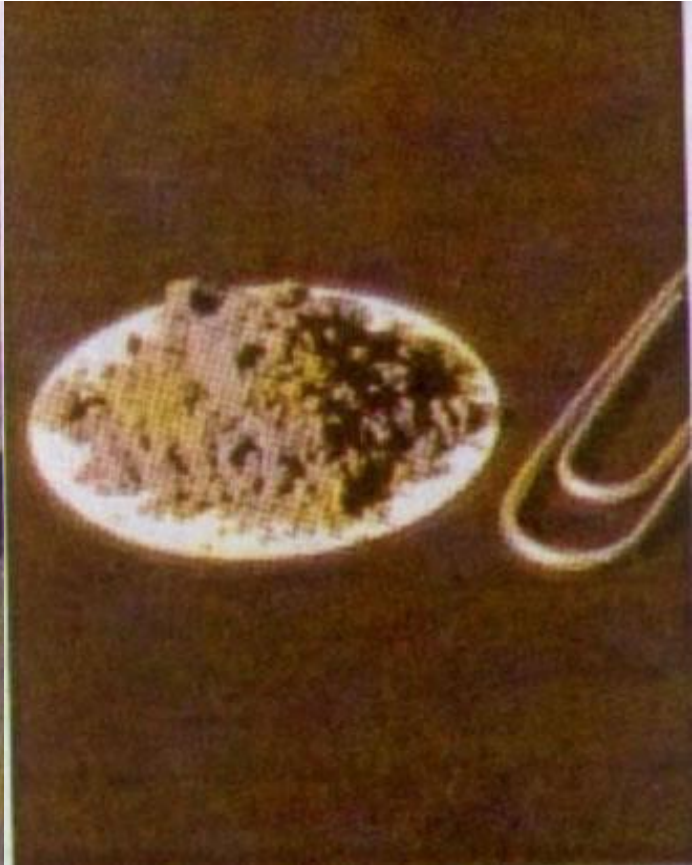
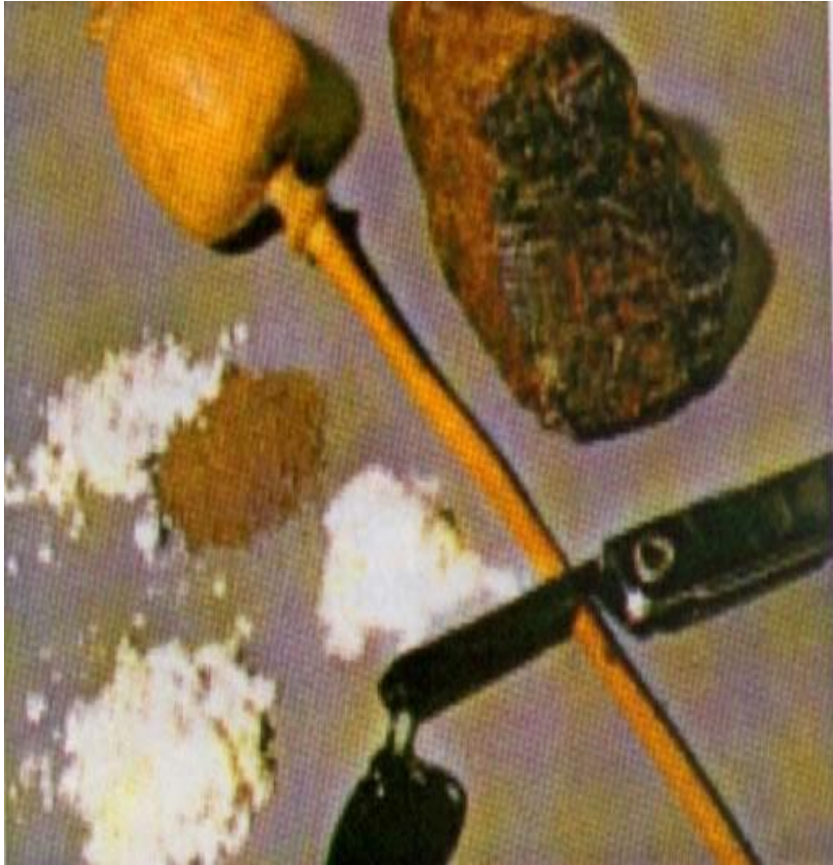
Mehanizem delovanja: agonisti endomorfinskih receptorjev v CŽS - odpravljanje bolečin, omotičnost, izredno prijetna euforia

Žargon: fiks, šut, H, horse, moka, junk, smack, staf, džank, speed-ball

Papaver somniferum

MORFIJ

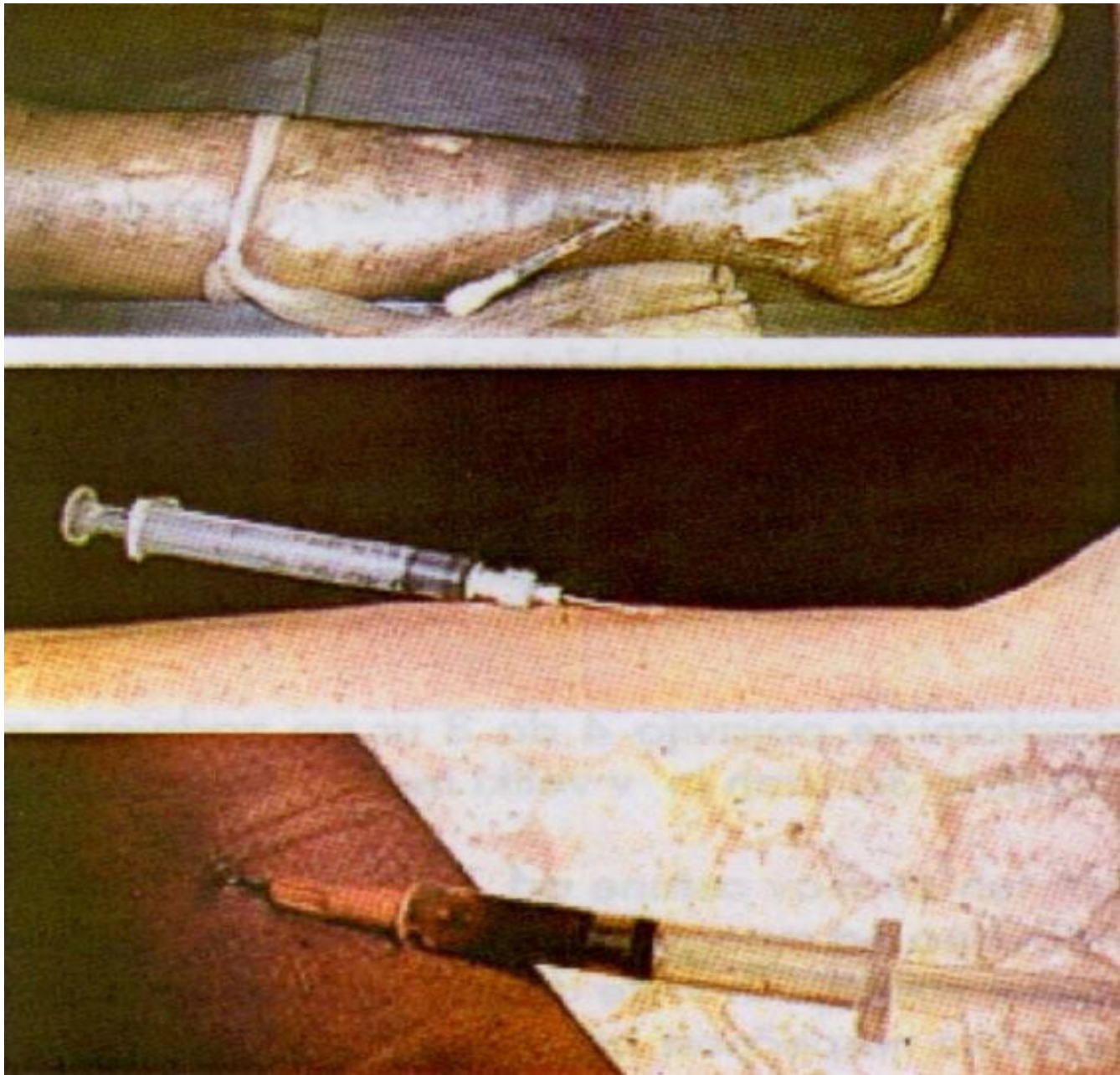
- ★ 1804 iz opija razvili novo substanco – morfin
- ★ **Morfeus** je grški bog spanja

HEROIN -1898

VNOS:

- ★ snifanje
- ★ kajenje hlapov
- ★ injiciranje v žile

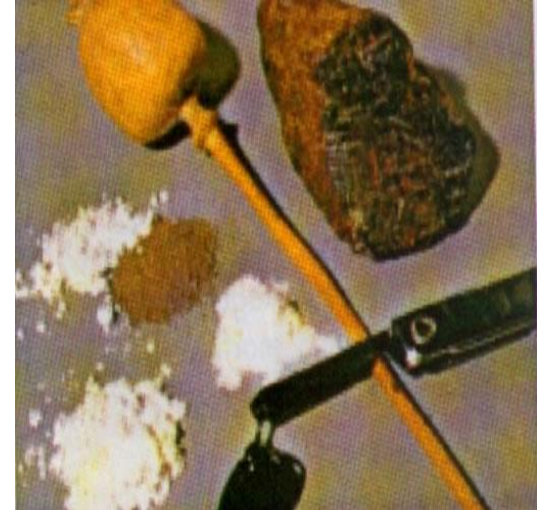
OPIATI

* akutno:

sproščенost, evforija, *tesnoba, *depresija,
*motnje čustvovanja, *čutnih zaznav,
*spomina, *koordinacije, *mišljenja

* dolgotrajno:

*motnje spomina, *koncentracije, *koordinacije,
*upočasnjene reakcije,
*izguba interesov, *psihoza

DEPRESORJI

snovi sintetičnega izvora za premagovanje
anksioznosti, napetosti

Mehanizem delovanja:

*agonisti benzodiazepinskih receptorjev v limbičnem
sistemu, hipotalamusu, malih možganih, C. striatum*

Učinek:

anksiolitično

hipnosedativno

antikonvulzivno

miorelaksantno

DEPRESORJI

* akutno:

*sprošččenost,

*upočasnjjenost,

*motnje koordinacije,

*padci,

*zaspanost

* dolgotrajno:

*motnje spomina,

*zasvojenost,

večje tveganje za ***demenco**

STIMULANSI

psihotropne snovi, ki izzovejo stanje evforije in zvišajo telesno aktivnost - budnost brez utrujenosti, občutek moči in odločnosti

*nikotin, kofein,
kokain, amfetamini, MDMA(Ecstasy)*

Žargon: *koka, cooke, puder, moka, šampanjec, prašek, šmrkanje, crek, freebasing=kajenje cracka, kristalček, kocka, upper, speed*

KOKAIN

- * Kemik Angelo Mariani 1863: vino pod znamko »Vin Mariani«, ki je bilo obdelano z listi koke.
- * Etanol v vinu je deloval kot topilo za ekstrakcijo kokaina iz listov koke
- * “Ščepec kokinih listov” v originalnem receptu Johna Stytha Pembertona za Coca Colo.
- * Edina poznana količina kokaina v Coca Coli je bila določena leta 1902 in je znašala komaj 1/400 zrna (0, 2 mg) na unčo sirupa
- * Coca-Cola je vsebovala kokain do 1906 - zamenjan s kofeinom.

VIN MARIANI

**POPULAR
FRENCH TONIC WINE**

*Erfrischend und belebend
Restores Health and Energy*

COCA WINE.

AN ABSOLUTE TONIC
FOR FATIGUE OF MIND AND BODY.
And for Nervous Affections, as

**NEURALGIA,
SLEEPLESSNESS,
DESPONDENCY,**

and all

TWELVE BOTTLES 48s. TWENTY FOUR BOTTLES 94s.
each for Cash or by Bill with 10% discount. Postage extra.

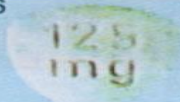

Professional Price: 40s. per dozen. 21s. half-dozen.
Group 10% extra.

ARMBRECHT, NELSON & CO.,
Agents: 1, Duke St., Grosvenor Square, LONDON, W.
Telephone: 4800. Cable: ARMBRECHT, LONDON.

4 Single Bottles free to Medical Men and Dispensers by special postpaid order.

Ekstazi

<p>slika sprednje strani podoba: zadnja stran</p>	<p>1 ADAM</p>	<p>2 EVA 130 mg</p>	<p>3 Amor prečni žleb</p>	<p>4 LOVE srce</p>
<p>5 srce prečni žleb</p>	<p>6 125 mg kaplje prečni žleb</p>	<p>7 sonce prečni žleb</p>	<p>8 polmesec prečni žleb</p>	<p>9 prebodeno srce prečni žleb</p>
<p>10 VW prečni žleb</p>	<p>11 hrošč (avtomobil)</p>	<p>12 Mercedes</p>	<p>13 trojna petica</p>	<p>14 V.I.P.</p>
<p>15 CAL prečni žleb</p>	<p>16 PT prečni žleb</p>	<p>17 poševno oko prečni žleb</p>	<p>18 ANADIN</p>	<p>19 bumerang</p>
<p>20 bik prečni žleb</p>	<p>21 delfin prečni žleb</p>	<p>22 slon prečni žleb</p>	<p>23 pes prečni žleb</p>	<p>24 svinja svinjski rep</p>

STIMULANSI

* Akutno:

v začetku dvig, evforija, čemur lahko sledi *anksioznost, *nanašalnost, *fobije, nekontrolirana *agresivnost, *budnost brez zaspanosti, *motnje koordinacije, *presoje, motnje *srčnega ritma, *infarkt, *inzult

* Dolgotrajno:

*tiki, *migrena, *nasilni izpadi, *motnje spomina, *spanja, *koncentracije, *motena presoja vrednot, lahko *manija, *psihoza

HALUCINOGENI

psihotropne snovi, ki povzročajo stanja, podobna psihozam: motnje zaznavanja, vedenja

LSD, ibogain, meskalin, psilocibin

Vzorci LSD v obliki pivnikov

IBOGA

GRM IBOGA S SADEŽI

SADEŽI IBOGE

HALUCINOGENI

* akutno:

- *prividi, *motnje zaznavanja, *mišljenja,
- *predstavljanja, *preskakovanje misli,
- *nerealna samozavest, *zmanjšana pozornost,
- *moteno doživljanje časa, *znojenje, *drget,
- *motnje srčnega ritma, *tesnoba, *more

* dolgotrajno:

- *motnje spomina, *koncentracije,
- *trajna tesnobnost, *zmanjšanje intelektualnih
- sposobnosti, *psihoza

KONOPLJA (*Canabis sativa*)

rastlina, iz katere pridelujejo:

- marihuano (posušeni listi)
- hašiš (smolnati izvleček)
- hašiševo olje

UČINKOVINA

delta-9-tetrahidrokanabinol = THC
(eden izmed kanabinoidov)

THC

★ **Marihuana ali trava**

vsebuje od 2 do 6 odstotkov THC iz posušenih listov, - kajenje- »joint«.

(v zadnjem obdobju tudi do 15% THC)

★ **Hašiš**

vsebuje od 5 do 30 odstotkov THC konopljina smola – kajenje

★ **Hašiševo olje**

vsebuje več kot 50 odstotkov THC
(ekstrakcija s pomočjo doma narejenih aparatov - jemlje se po kapljicah - na cigarete)

INDIJSKA KONOPLJA – THC

★ akutno:

*sproščenenost, *evforija,
motnje *čustvovanja, *čutnih zaznav,
*spomina, *koordinacije, *mišljenja,
*tesnoba, *depresija

★ dolgotrajno:

motnje *spomina, *koncentracije,
*koordinacije, *upočasnjene reakcije,
*izguba interesov, *psihoza

KONOPLJA v medicini

- **Ni dokazov, da kaj pozdravi.**
- Nekaj dokazov, da lajša nekatere simptome pri:
 - slabost in bruhanje ob kemoterapiji
 - slab apetit pri AIDS
 - spastičnost pri sclerosis multiplex, paraplegiji
 - kronična bolečina (7% boljša od placeba)
 - raziskave za epilepsijo

Ni dokazov, da lajša:

Crohnovo bolezen, Mb Parkinson, Tourettov sindrom, glavkom, nespečnost, ...

KONOPLJA v medicini

- Možni stranski učinki:

- vrtoglavica
- suha usta
- utrujenost
- slabost
- dezorientacija
- halucinacije
- zaspanost
- spremembe razpoloženja
- anksioznost
- poslabšanje duševnih motenj
- zasvojenost

Plesne – dizajnerske droge

- * ketamin, mefedron, piperazin, triptamini, 2CB (fenetilamin), ...
- * Na desetine novih vsako leto
- * Novejše – skupina NBOM – derivati fenetilamina – halucinogeni
- * Prodaja se lahko, kot da je LSD, vendar poleg *evforije, vidnih halucinacij* tudi

slabost, strah, groza, panični napadi, krči, akutna renalna odpoved, metabolna acidoza, smrt

Novejša: PCP – v obliki prahu (dovolj že 5 – 15 mg): -

sprememba doživljanja *realnosti* – bolj intenzivno

- *agitacija, ↑pulz, ↑RR, ↑temperatura, epileptični krči, rabdomioliza, smrt*

RAZVOJ ZASVOJENOSTI

- ★ POSKUŠANJE –
EKSPERIMENTIRANJE

ni iskanja pomoči

- ★ OBČASNO JEMANJE - OBDOBJE „SOCIALNE“,
„REKREATIVNE“ RABE DROGE (tvegana-
škodljiva)

ni iskanja pomoči

- ★ ZASVOJENOST

iskanje pomoči ???!!!!

OBRAMBNI MEHANIZMI

- ★ **Zanikanje**
- ★ **Racionalizacija**
- ★ **Projekcija**
- ★ **Minimizacija težav**
- ★ **Manipulacija - LAŽ**

DRUŽINA

- ✦ **IZVOR TEŽAV**
- ✦ **POLJE REŠEVANJA TEŽAV**
- ✦ **ŽRTEV TEŽAV**

PREVENTIVA

- ★ **VZGOJA ZA SISTEM VREDNOT**
- ★ **VZGOJA ZA POZITIVNO SAMOPODOBO**
- ★ **PODPORA DRUŽINI ZA VZPOSTAVITEV NORMALNE DINAMIKE**

ZDRAVLJENJE

- ★ **KOMPLEKSNI PROGRAMI**
- ★ **NADOMESTNA METADONSKA TERAPIJA**
- ★ **NIZKOPRAŽNI PROGRAMI**
- ★ **ZMANJŠEVANJE ŠKODE**

ZDRAVNIK- PREPOZNAVANJE

ANAMNEZA:

- ✱ **motnje spanja,**
- ✱ **»živčnost«,**
- ✱ **bolečine v mišicah,**
- ✱ **krvavitve iz nosu,**
- ✱ **palpitacije,**
- ✱ **napadi panike,**
- ✱ **motnje vida,**
- ✱ **glavoboli,**
- ✱ **parestezije,**
- ✱ **srbenje kože,**
- ✱ **poškodbe**
- ✱ **.....**

ZDRAVNIK- PREPOZNAVANJE

STATUS:

- ✱ **subfebrilnost,**
- ✱ **znojenje,**
- ✱ **ekskoriacije kože,**
- ✱ **motnje vida ,**
- ✱ **zenica,**
- ✱ **mrzlica,**
- ✱ **bledica,**
- ✱ **sledi vbodov,**
- ✱ **tromboflebitis,**
- ✱ **ulkus v nosu,**
- ✱ **motnje ritma,**
- ✱ **.....**

ZDRAVNIK-UKREPANJE

eksperimentator

„rekreativni“ uporabnik

zasvojenec

akutna zastupitev

DRUŽINA

prepoznavanje družinske dinamike, obrambnih mehanizmov, vzgoja za podporno klimo

LOKALNA SKUPNOST

LAS, preventivni programi

VLOGA ZDRAVNIKA DRUŽINSKE MEDICINE

- ★ **ZGODNJE ODKRIVANJE - PRESEJANJE**
- ★ **MOTIVACIJSKI POGOVOR**
- ★ **SODELOVANJE**
- ★ **SPREMLJANJE (DOSLEDNOST)**

